

Περιγραφή Μαθημάτων

ΕΞΑΜΗΝΟ Α

101 Εισαγωγή στην Κοινωνική Εργασία

Σκοπός – στόχοι : Εξοικείωση των σπουδαστών με τις θεωρίες και τις βασικές έννοιες της επιστήμης της Κοινωνικής Εργασίας, καθώς και τους τομείς εφαρμογής της.

Ενότητες :

- Συνοπτική ιστορική αναδρομή της Κοινωνικής Εργασίας διεθνώς και στην Ελλάδα
- Ορισμός, γνωστικό και θεωρητικό υπόβαθρο της Κοινωνικής Εργασίας
- Δεοντολογία και κανόνες που διέπουν την άσκηση της Κοινωνικής Εργασίας
- Ανθρώπινα δικαιώματα και άσκηση της Κοινωνικής Εργασίας
- Η εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία
- Μέθοδοι άσκησης της Κοινωνικής Εργασίας και τομείς ανάπτυξής της
- Το επάγγελμα του Κοινωνικού Λειτουργού στη σύγχρονη εποχή, οι προϋποθέσεις και προοπτικές εξέλιξής του

102 Αυτογνωσία Κοινωνικού Λειτουργού

Σκοπός – στόχοι : Να εξοικειωθεί ο σπουδαστής με την αντικειμενικότητα του Κοινωνικού Λειτουργού. Να βοηθηθεί σε αρχική επίγνωση του εαυτού του, των προσωπικών στάσεων και αντιλήψεων. Να μάθει να εντοπίζει, να διακρίνει τα δικά του πιστεύω, αντιλήψεις, προκαταλήψεις, αξίες, πεποιθήσεις, ώστε να αποφεύγει την ταύτιση με τον εξυπηρετούμενο. Να ευαισθητοποιηθεί στην επίδραση, που ασκούν οι προσωπικές αξίες στις ενέργειες και στάσεις, ώστε να αρχίσει να διακρίνει πώς προστατεύει η αυτογνωσία τον Κοινωνικό Λειτουργό από τη συναισθηματική εμπλοκή με τον εξυπηρετούμενο. Να προβληματιστεί γύρω από τον βαθμό αυτογνωσίας του Κοινωνικού Λειτουργού, που καθορίζει σ' ένα μεγάλο βαθμό την ποιότητα της επαγγελματικής προσφοράς του.

Ενότητες :

- Σχέσεις αξιών, αντιλήψεων, πιστεύω, προκαταλήψεων με στάσεις, αντιδράσεις και θέσεις
- Αποδοχή άλλων, διαφορετικών απόψεων, αντιλήψεων. Ευκολίες – Δυσκολίες.
- Κατανόηση της άποψης των άλλων
- Γνώση της σχέσης ανάμεσα στις πράξεις, στάσεις και συνέπειές τους σε κοινωνικές επιδράσεις στη συμπεριφορά
- Η συμβολή της αυτογνωσίας του Κοινωνικού Λειτουργού για καλύτερη επικοινωνία (ευαισθησία, σεβασμός, εμπιστοσύνη, στήριξη)

103 Γενική Κοινωνιολογία

Σκοπός – στόχοι : Η εμπάθυνση στο πνεύμα της επιστήμης της Κοινωνιολογίας και στο αντικείμενο μελέτης της, συγχρόνως με την πρώτη απόκτηση επιστημονικής γνώσης - κατάρτισης για την κοινωνία, τη λειτουργία, τη σύνθεσή της και τους κοινωνικούς κανόνες που τη διέπουν. Η απόκτηση κριτικού πνεύματος, με τη βαθύτερη ερμηνεία - ανάλυση των κοινωνικών φαινομένων και του κοινωνικού γίνεσθαι, είναι προϋπόθεση – κλειδί, προκειμένου για μία ολοκληρωμένη αντίληψη της κοινωνικής πραγματικότητας και δράσης.

Ενότητες :

- Γέννηση επιστήμης, κύριοι θεωρητικοί, σχέσεις με τις άλλες επιστήμες
- Αντικείμενο μελέτης, φύση, είδη και χρησιμότητα
- Μέθοδοι και τεχνικές έρευνας
- Κοινωνικά φαινόμενα, Κράτος, Κοινότητα και Κοινωνία, Θεσμοί, Κοινωνικοποίηση, Κοινωνική Διαντίδραση και Αλληλεπίδραση, Κοινωνικές Ομάδες, Κοινωνική Συνοχή, Πολιτισμός και Κουλτούρα, Εθνοκεντρισμός, Κοινωνική Αλλαγή, Κοινωνική Παθολογία, κοινωνικές στάσεις και συμπεριφορές.
- Κοινωνικές Θέσεις και Ρόλοι, Κοινωνικός Έλεγχος, Κοινωνική Διαστρωμάτωση, Κινητικότητα, Κοινωνικές Ανισότητες

104 Εισαγωγή στην Ψυχολογία

Σκοπός – στόχοι : Να εξοικειωθούν οι σπουδαστές με τις βασικές ψυχολογικές έννοιες και να συλλάβουν τη δυναμική φύση της σύγχρονης ψυχολογίας, έτσι ώστε να θελήσουν να μάθουν περισσότερα για τον τομέα αυτό. Να μάθουν την έννοια των ψυχολογικών όρων, έτσι ώστε και άλλα κείμενα ψυχολογίας να τους είναι προσιτά. Να γνωρίσουν τις διαφορετικές ψυχολογικές θεωρίες. Να προβληματιστούν για τα όρια της φυσιολογικής και παθολογικής συμπεριφοράς. Να προβληματιστούν για τις διαπροσωπικές τους σχέσεις στον επαγγελματικό τους χώρο.

Ενότητες :

- Εισαγωγή : Η επιστήμη της ψυχολογίας, οι κλάδοι της ψυχολογίας, οι μέθοδοι της ψυχολογίας, οι συναφείς με αυτήν ειδικότητες, η διεπιστημονική ομάδα
- Λειτουργίες Συμπεριφοράς
- Αντίληψη, μάθηση, μνήμη, νοημοσύνη, κίνητρα, συναισθήματα
- Οι Ατομικές Διαφορές και οι Παράγοντες που τις Καθορίζουν
- Περιβάλλον, κληρονομικότητα
- Ψυχολογικές Θεωρίες : Ψυχαναλυτική θεωρία, ψυχαναλυτική μέθοδος θεραπείας
- Θεωρία της συμπεριφοράς, θεραπεία της συμπεριφοράς
- Θεωρία της κοινωνικής μάθησης
- Ανθρωπιστικές θεωρίες

- Θεραπεία επικεντρωμένη στον πελάτη
- Εισαγωγικές Γνώσεις Εξελικτικής Ψυχολογίας

105 Στοιχεία Δικαίου

Σκοπός – στόχοι : Με την προσέγγιση βασικών εννοιών σε ιδιαίτερα σημαντικούς κλάδους του Δικαίου, αλλά και ταυτόχρονα με την παροχή συμπυκνωμένης γνώσης επιδιώκεται: Η ευαισθητοποίηση του σπουδαστή του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας σε θέματα Δικαίου, καθώς και η δυνατότητα να αντιμετωπίζει με σύνεση, γνώση και προσοχή περιπτώσεις, που τυχόν θα προκύψουν κατά την ενάσκηση του επαγγέλματός του και που θα σχετίζονται με τους συγκεκριμένους κλάδους Δικαίου.

Ενότητες :

- Γενικές Αρχές Δικαίου : Έννοια Δικαίου - Ηθικής. Διαιρέσεις – Κλάδοι - Πηγές Δικαίου. Φυσικά Πρόσωπα (Ιδιότητες), Νομικά Πρόσωπα (Διακρίσεις). Δικαίωμα (Διακρίσεις - Προστασία). Ικανότητα για Δικαιοπραξία. Δικαιοπραξίες: Είδη. Συμβάσεις - Αντιπροσώπευση. Παραγραφή και Αποσβεστική Προθεσμία.
- Οικογενειακό Δίκαιο : Οικογένεια - Γάμος - Λύση Γάμου (Διαζύγιο). Περιουσιακές και Προσωπικές Σχέσεις Συζύγων. Σχέσεις Γονέων - Παιδιών. Υιοθεσία - Επιτροπεία - Αναδοχή. Διατροφή - Τεκμήριο Πατρότητας.
- Ποινικό Δίκαιο : Έννοιες Ποινικού Δικαίου - Ποινικής Δικονομίας και Κεντρικές Αρχές Ποινικής Δίκης. Ποινή - Μέτρα Ασφαλείας - Ποινικά Δικαστήρια και Δικαιοδοσία. Ανακριτικά Όργανα. Διαίρεση αξιόποινων πράξεων. Άδικος χαρακτήρας πράξης. Λόγοι που αποκλείουν το άδικο της πράξης. Καταλογισμός πράξης (δόλος - αμέλεια). Εγκληματίας ελαττωμένης ικανότητας προς καταλογισμό. Ανήλικοι εγκληματίες. Απόπειρα. Συμμετοχή.

106 Συγγραφή Επιστημονικής Μελέτης και Βιβλιογραφική Έρευνα

Σκοπός – στόχοι : Να μάθουν οι φοιτητές τους βασικούς τρόπους συγγραφής μίας επιστημονικής εργασίας, βιβλιογραφικής αναζήτησης και να εξοικειωθούν με τις βασικές αρχές, που διέπουν τη συγγραφή μίας επιστημονικής εργασίας. Ειδικότεροι στόχοι είναι η γνωριμία των φοιτητών με τις διάφορες πηγές βιβλιογραφικής αναζήτησης, καθώς και η κατανόηση του τρόπου επεξεργασίας των αποτελεσμάτων της αναζήτησης αυτής και η σωστή χρήση των παραπομπών και της βιβλιογραφίας. Στο εργαστηριακό μέρος του μαθήματος, οι φοιτητές καλούνται να εφαρμόσουν σταδιακά τις γνώσεις αυτές στη συγγραφή μίας εργασίας σε θέματα, που άπτονται των ενδιαφερόντων των Κοινωνικών Λειτουργών.

Ενότητες :

- Η πνευματική ιδιοκτησία και τα δικαιώματα των συγγραφέων
- Κανόνες δεοντολογίας κατά τη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας
- Βασικές αρχές στην οργάνωση και λειτουργία μιας επιστημονικής βιβλιοθήκης
- Μέθοδοι βιβλιογραφικής αναζήτησης
- Η βιβλιογραφική αναζήτηση στο Διαδίκτυο - Επιστημονικές βάσεις δεδομένων
- Η οργάνωση και αξιοποίηση των βιβλιογραφικών πληροφοριών
- Η χρήση πλάνου για τη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας
- Η δομή μιας επιστημονικής εργασίας
- Η κριτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της βιβλιογραφικής έρευνας
- Η χρήση των παραπομπών κατά τη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας
- Τρόποι γραφής του πίνακα βιβλιογραφικών αναφορών

ΕΞΑΜΗΝΟ Β

201 Σύγχρονη Κοινωνική Πολιτική και Ευρωπαϊκή Ένωση

Σκοπός – στόχοι : Εξοικείωση των σπουδαστών με το εννοιολογικό πλαίσιο της σύγχρονης κοινωνικής πολιτικής, τους κοινωνικούς, πολιτικούς, οικονομικούς και ιστορικούς παράγοντες, που επηρεάζουν τη διαμόρφωση της κοινωνικής πολιτικής, τους τομείς εφαρμογής της (υγεία, εκπαίδευση, κατοικία, κοινωνική φροντίδα, κλπ.), τις σύγχρονες τάσεις της ελληνικής και ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής και τα ευρωπαϊκά κράτη - πρόνοιας και τον ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού στη διαμόρφωση της κοινωνικής πολιτικής και της κοινωνικής πρόνοιας.

Ενότητες :

- Ιδεολογικές προσεγγίσεις της Κοινωνικής Πολιτικής - Τομείς κοινωνικής πολιτικής
- Προέλευση και οργάνωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Ελληνική και Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική
- Ανάλυση κοινωνικού προβλήματος στη διαμόρφωση κοινωνικής πολιτικής με την αξιοποίηση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων
- Κοινωνικοί - οικονομικοί και πολιτικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση της Κοινωνικής Πολιτικής
- Ο ρόλος της Κοινωνικής Πολιτικής στην Κοινωνική Εργασία
- Ο εθελοντικός τομέας στην Κοινωνική Πολιτική και η Κοινωνική Εργασία
- Μοντέλα Κοινωνικής Πολιτικής και κοινωνικές τάσεις στην Ευρώπη
- Παγκοσμιοποίηση και Κοινωνική Εργασία

202 Τεχνικές Έκφρασης στην Κοινωνική Εργασία με Ομάδες (ΚΕΟ)

Σκοπός – στόχοι : Να εξοικειωθούν οι σπουδαστές, μέσω βιωματικών ασκήσεων με : α) τα μέσα και τις τεχνικές που διευκολύνουν την έκφραση συναισθημάτων, β) την επικοινωνία και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μελών στις ομάδες Κοινωνικής Εργασίας, γ) την παρατήρηση, μελέτη και αξιολόγηση των φαινομένων που δημιουργούνται στην ομάδα και δ) την ανάπτυξη δεξιοτήτων χρήσης των μέσων και των τεχνικών για εκτίμηση και παρέμβαση.

Ενότητες :

- Βασικές αρχές και τεχνικές επικοινωνίας
- Τεχνικές που διευκολύνουν την έκφραση
- Τεχνικές ανάπτυξης της δημιουργικότητας
- Μέθοδοι και τεχνικές εμπύχωσης - ενδυνάμωση της ομάδας
- Λεκτικά, μη λεκτικά και εικαστικά "μέσα" και η χρήση τους από τον Κοινωνικό Λειτουργό στις ομάδες προσωπικής ανάπτυξης, κοινωνικής λειτουργικότητας, πρόληψης.
- Συνθήκες και τρόποι χρήσης των "μέσων" από τον Κοινωνικό Λειτουργό στην εμπύχωση των ομάδων

203 Επαγγελματική Ηθική και Δεοντολογία

Σκοπός – στόχοι : Η γνωριμία και εξοικείωση των σπουδαστών με θέματα επαγγελματικής ηθικής και δεοντολογίας της επιστήμης της Κοινωνικής Εργασίας, στην Ελλάδα και διεθνώς, με σκοπό την καλύτερη κατανόηση των ηθικών ζητημάτων και δυσκολιών, που προκύπτουν κατά την άσκηση του Επαγγέλματος της Κοινωνικής Εργασίας.

Ενότητες :

- Εννοιολογική προσέγγιση στις έννοιες ηθική και δεοντολογία και σύντομη ιστορική αναδρομή στο περιεχόμενό τους σε σχέση με τις ανθρωπιστικές επιστήμες
- Προσωπικές και Επαγγελματικές Αξίες στην Κοινωνική Εργασία
- Το περιεχόμενο, οι πηγές και οι λειτουργίες του Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας. Η φύση, ο σκοπός και η χρησιμότητά του. Αρχές επαγγελματικής δεοντολογίας των Κοινωνικών Λειτουργών στην Ελλάδα, λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες, IFSW-IASSW, ΗΠΑ.
- Συγκριτική μελέτη κωδίκων επαγγελματικής ηθικής και δεοντολογίας της Κοινωνικής Εργασίας και συναφών επαγγελμάτων (επαγγέλματα υγείας και ψυχικής υγείας).
- Ηθικά Ζητήματα και εμπόδια στην πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας σε σχέση με τους εξυπηρετούμενους, την οργάνωση και λειτουργία των Υπηρεσιών και η επιστημονική / διεπαγγελματική συνεργασία.
- Τα Δικαιώματα των εξυπηρετούμενων των Κοινωνικών Υπηρεσιών
- Δεοντολογία της κοινωνικής έρευνας στο πλαίσιο της διεπιστημονικής συνεργασίας
- Χρήση λογισμικών στις Κοινωνικές Υπηρεσίες και δεοντολογία

202 Προγράμματα Κοινωνικής Πρόνοιας

Σκοπός – στόχοι : Να αποκτήσουν οι σπουδαστές γνώσεις σχετικές με τα Προγράμματα Κοινωνικής Πρόνοιας, όπως συνδέονται με τις διαστάσεις του κοινωνικού προβλήματος και τους Οργανισμούς - Υπηρεσίες - Ιδρύματα, όπου ασκείται η Κοινωνική Πρόνοια. Να επισκεφθούν ανάλογες Υπηρεσίες και Ιδρύματα, να ευαισθητοποιηθούν στη λειτουργικότητά τους και στον ρόλο του επαγγελματία Κοινωνικού Λειτουργού ανάλογα με το/ τα πρόβλημα/ τα των εξυπηρετούμενων.

Ενότητες :

Θεωρητικό μέρος :

- Διάρθρωση - Προγράμματα Κοινωνικών Υπηρεσιών, Κοινωνική Πρόνοια κατά ηλικιακές ομάδες, σε πλαίσια Εκπαίδευσης, Υγείας, στην προστασία της Οικογένειας και των Ηλικιωμένων, των Αναπήρων, των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων.
- Προσέγγιση του κοινωνικού προβλήματος (ορισμός - αίτια - επιδημιολογικά στοιχεία κοινωνικών προβλημάτων και οι συνέπειές τους στο άτομο, την οικογένεια και ευρύτερα)
- Περιγραφή περιστατικών που βιώνουν το πρόβλημα, συνδέοντάς τα με το υπάρχον Πρόγραμμα, όπως αυτό ασκείται από τους φορείς - κοινωνικούς οργανισμούς σε σχέση με την επάρκεια των προγραμμάτων και με τον ρόλο του επαγγελματία Κοινωνικού Λειτουργού.
- Παρέχεται η δυνατότητα στους σπουδαστές να έχουν μία σφαιρική εικόνα του κοινωνικού προβλήματος, όπως αυτό βιώνεται και αντιμετωπίζεται, ανάλογα με τις ανάγκες των εξυπηρετούμενων και να είναι σε θέση να γνωρίζουν όλο το φάσμα του θεσμικού και άτυπου δικτύου κοινωνικής στήριξης, ιδίως των ευάλωτων ομάδων.

Εργαστηριακό μέρος : Οι σπουδαστές πραγματοποιούν επισκέψεις σε οργανισμούς άσκησης Κοινωνικής Πρόνοιας. Έτσι, πλησιάζουν περισσότερο τα κοινωνικά προβλήματα, τα άτομα που τα βιώνουν και τους φορείς αντιμετώπισής τους αποκτώντας περαιτέρω γνώση και συμβάλλοντας στην επαγγελματική και προσωπική τους εξέλιξη.

205 Κοινωνιολογία της Υγείας

Σκοπός – στόχοι : Η διεύρυνση των γνωστικών οριζόντων των σπουδαστών στο γνωστικό αντικείμενο της Κοινωνιολογίας της Υγείας και η βαθύτερη κατανόηση της σπουδαιότητας των στάσεων απέναντι στην υγεία, όπως και εκείνης των κοινωνικών παραγόντων που τις διαμορφώνουν. Το δίπολο «Υγεία και Ασθένεια» και η σχέση του με το φυσικό, πολιτισμικό και κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον και οι κυριότερες θεωρητικές κατασκευές και

ανιχνεύσεις στα πλαίσια της Κοινωνιολογίας της Υγείας, αποτελούν τον κεντρικό άξονα του μαθήματος.

Ενότητες :

- Γενική εισαγωγή στην Κοινωνιολογία της Υγείας – Ασθένειας
- Διασύνδεση Κοινωνιολογίας και Ιατρικών Επιστημών (σημεία κοινού ενδιαφέροντος, στόχων, στάσεων, αλληλεπίδρασης)
- Περιβάλλον και υγεία
- Κοινωνικές ανισότητες και υγεία
- Στάσεις και συμπεριφορές απέναντι σε θέματα υγείας (πολιτιστικά πρότυπα και επικίνδυνες συμπεριφορές, πληθυσμιακές πεποιθήσεις και συμπεριφορές, κλπ.)
- Προσδοκίες, εμπόδια και συγκρούσεις στην αντιμετώπιση των προβλημάτων υγείας

206 Κοινωνική Ψυχολογία

Σκοπός – στόχοι : Να γνωρίσουν οι φοιτητές τις βασικές αρχές, οι οποίες διέπουν τη συμπεριφορά του ατόμου ως μέλος μιας ομάδας και να κατανοήσουν τους τρόπους με τους οποίους η δυναμική της ομάδας επηρεάζει και διαφοροποιεί τη συμπεριφορά αυτή. Ειδικότεροι στόχοι είναι η κατανόηση της διαδικασίας διαμόρφωσης των στάσεων, των στερεότυπων, των προκαταλήψεων, του ανταγωνισμού, της ηγετικής συμπεριφοράς, της επιθετικότητας και η απόκτηση των γνώσεων, που θα επιτρέψουν στους φοιτητές να διαχειρίζονται πιο αποτελεσματικά, τόσο τις σχέσεις όσο και τα προβλήματα, που θα εμφανιστούν αργότερα στον χώρο εργασίας τους ως μέλη μιας διεπιστημονικής ομάδας.

Ενότητες :

- Το αντικείμενο και οι μέθοδοι της Κοινωνικής Ψυχολογίας
- Η διαμόρφωση των στάσεων
- Η διαμόρφωση της αντίληψης για τα πρόσωπα
- Η επικοινωνία
- Η δυναμική της ομάδας και η διαμόρφωση των διαπροσωπικών σχέσεων
- Η κοινωνική επιρροή
- Συνεργασία και ανταγωνισμός
- Η προσωπικότητα του ηγέτη
- Η επιθετικότητα
- Η θεωρία της αυτό-αποτελεσματικότητας του Bandura
- Αλtruισμός: η προσφορά βοήθειας προς τους συνανθρώπους μας

ΕΞΑΜΗΝΟ Γ

301 Μεθοδολογία Κοινωνικής Εργασίας με Άτομα

Σκοπός – στόχοι : Να γνωρίσει ο σπουδαστής τη μεθοδολογία της Κοινωνικής Εργασίας στο ατομικό κλινικό επίπεδο. Κατανόηση της βοηθητικής διεργασίας και ανάπτυξη ικανότητας για χρησιμοποίηση στην πράξη. Επίγνωση τεχνικών και δεξιοτήτων εκτίμησης και παρέμβασης στο μικρό-επίπεδο (Κλινική Κοινωνική Εργασία). Ευαισθητοποίηση και γνώση του σπουδαστή των δυναμικών της επαγγελματικής σχέσης.

Ενότητες :

- Θεωρητική βάση της Κλινικής Κοινωνικής Εργασίας - εισαγωγικές έννοιες
- Το ψυχοδυναμικό Μοντέλο Παρέμβασης. Εισαγωγικές έννοιες.
- Ανάλυση της δυναμικής και των χαρακτηριστικών της επαγγελματικής σχέσης
- Αξίες και όρια της κλινικής πρακτικής
- Μελέτη/ κοινωνικό ιστορικό, εκτίμηση, σχεδιασμός δράσης, διατύπωση βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων, παρέμβαση - περάτωση - αξιολόγηση, πρόγνωση.
- Επεξεργασία της πρώτης φάσης (μελέτη - κοινωνικό ιστορικό). Ανάλυση περιπτώσεων.
- Εννοιολογικός συσχετισμός των φάσεων της διεργασίας της Κοινωνικής Εργασίας σε ατομικό επίπεδο.
- Διεργασία διαγνωστικής εκτίμησης - αναλύσεις περιπτώσεων
- Κριτήρια για διαγνωστική εκτίμηση
- Ανάλυση της διεργασίας της παρέμβασης στο κλινικό μικρό-επίπεδο
- Τύποι παρέμβασης. Μοντέλα παρέμβασης στο κλινικό μικρό-επίπεδο.
- Περάτωση - αξιολόγηση
- Κριτήρια για εναλλακτική εφαρμογή μοντέλων παρέμβασης
- Τεχνικές και δεξιότητες. Αναλύσεις περιπτώσεων.
- Αναφορά σε άλλα μοντέλα παρέμβασης στην κλινική Κοινωνική Εργασία: Βραχύχρονες παρεμβάσεις, το Γνωσιακό και Συμπεριφοριστικό μοντέλο, το Συστημικό μοντέλο, η Γενική / Ολιστική Κοινωνική Εργασία.
- Εισαγωγικές έννοιες
- Τήρηση γραπτού υλικού - εκθέσεις - φάκελοι - παραπεμπτικές εκθέσεις - αξιολογικές εκθέσεις.

302 Μεθοδολογία Κοινωνικής Εργασίας με Κοινότητα

Σκοπός – στόχοι : Κατανόηση της κοινότητας ως ομάδας - στόχου για τον Κοινωνικό Λειτουργό και αντίληψη της μορφολογίας και των χαρακτηριστικών που τη διαμορφώνουν. Ευαισθητοποίηση σε κοινοτικά κοινωνικά προβλήματα, ξεκινώντας από την εντόπιση, ανάλυση, αποτίμηση αναγκών, καθώς και τη μελέτη τρόπων αντιμετώπισής τους μέσω της

Κοινοτικής Κοινωνικής Εργασίας. Εξοικείωση του σπουδαστή με στρατηγικές οργάνωσης και ανάπτυξης στην Κοινοτική Εργασία, καθώς και με την κατάρτιση σχεδίου αντιμετώπισης προβλήματος. Ευαισθητοποίηση στη συλλογική λήψη αποφάσεων, στην προάσπιση κοινωνικών δικαιωμάτων διαφόρων κοινοτικών ομάδων, στον ρόλο του εθελοντισμού.

Ενότητες :

- Εννοιολόγηση της κοινότητας, χαρακτηριστικά και κοινωνική μελέτη διαφόρων κοινοτήτων. Κοινωνική σύγκρουση.
- Δομή ισχύος στις κοινότητες. Τοπικοί ηγέτες και τρόποι παρέμβασης στα κέντρα ισχύος. Κοινωνικά δικαιώματα και Κοινωνική Εργασία
- Στρατηγικές και μεθοδολογικά μοντέλα στην κοινοτική οργάνωση και ανάπτυξη. Στάδια εργασίας με την κοινότητα, μέθοδοι και ρόλοι του Κοινωνικού Λειτουργού στο κάθε ένα στάδιο ξεχωριστά.
- Διαμόρφωση κοινοτικού προγράμματος και σχέδιο παρέμβασης. Αξιολόγηση κοινοτικού έργου.
- Συμμετοχή της εξυπηρετούμενης κοινοτικής ομάδας στα κοινά και η σημασία της για την επιθυμητή κοινωνική αλλαγή.
- Λειτουργία τοπικών επιτροπών, η διαδικασία και οι δυσκολίες στη συλλογική λήψη αποφάσεων.
- Εμπέδωση των γνώσεων μέσα από τη μελέτη παραδειγμάτων, από την πρακτική της Κοινοτικής Κοινωνικής Εργασίας.

303 Οργάνωση - Διοίκηση Κοινωνικών Υπηρεσιών

Προαπαιτούμενο: 203

Σκοπός – στόχοι: Η γνωριμία του σπουδαστή με την οργάνωση, λειτουργία και διοίκηση των Κοινωνικών Υπηρεσιών στον Δημόσιο και Ιδιωτικό Τομέα στην Ελλάδα και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Το εργαστηριακό μέρος περιλαμβάνει ομαδικές επισκέψεις των σπουδαστών σε Υπηρεσίες και Οργανώσεις Κοινωνικό-Προνοιακού χαρακτήρα, μέσα από τις οποίες δίδεται η δυνατότητα γνωριμίας και επιτόπιας παρατήρησης της οργάνωσης και λειτουργίας των Κοινωνικών Υπηρεσιών. Ειδικότερα, οι στόχοι του μαθήματος είναι: α) η επαφή, γνωριμία και εξοικείωση του σπουδαστή με την Οργάνωση και Λειτουργία των Κοινωνικών Υπηρεσιών σε ένα μεταβαλλόμενο κοινωνικό περιβάλλον, β) η επαφή, γνωριμία και εξοικείωση του σπουδαστή με την έννοια της Διοίκησης στον Κοινωνικό Τομέα Παροχής Υπηρεσιών, γ) η γνώση για τον ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού και άλλων Επαγγελματιών Υγείας - Πρόνοιας στις Κοινωνικές Υπηρεσίες και Οργανώσεις και δ) η ανάπτυξη κριτικής σκέψης για την αναγκαιότητα παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών στις Σύγχρονες Κοινωνίες.

Ενότητες :

- Ιστορική Αναδρομή της Ανάπτυξης των Κοινωνικών Υπηρεσιών
- Σύγχρονες Προσεγγίσεις στην Έννοια των Κοινωνικών Υπηρεσιών
- Θεωρητικές Προσεγγίσεις για την Οργάνωση και Διοίκηση των Κοινωνικών Υπηρεσιών και Οργανώσεων
- Συστήματα Κοινωνικής Προστασίας και Φροντίδας σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο
- Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Παρουσίαση, Συγκριτική προσέγγιση και αξιολόγηση Ευρωπαϊκών/ Εθνικών Συστημάτων Κοινωνικών Υπηρεσιών, π.χ. Σκανδιναβικό Μοντέλο, Αγγλοσαξονικό, Μεσογειακό, Κεντροευρωπαϊκό).
- Οργάνωση και Διοίκηση των Κοινωνικών Υπηρεσιών σε Εθνικό και Περιφερειακό Επίπεδο στην Ελλάδα (Κεντρικό, Περιφερειακό, Νομαρχιακό, Τοπικό Επίπεδο).
- Το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ως Δημόσιος Φορέας παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών. Συναρμόδια Υπουργεία στην παροχή Κοινωνικών Υπηρεσιών.
- Οργάνωση και Διοίκηση των Κοινωνικών Υπηρεσιών στο πλαίσιο του Ιδιωτικού Κοινωνικού Τομέα (Κερδοσκοπικός και Μη, Εθελοντικές Οργανώσεις, ΜΚΟ).
- Χαρακτηριστικά - Ιδιαιτερότητες Οργάνωσης και Διοίκησης Κοινωνικών Υπηρεσιών και Οργανισμών Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα στην Ελλάδα
- Θέματα Πιστοποίησης και Αξιολόγησης των Κοινωνικών Υπηρεσιών
- Μοντέλα Διασύνδεσης - Διαδικτύωσης των Κοινωνικών Υπηρεσιών
- Επαγγελματική Εποπτεία και το Σύνδρομο Επαγγελματικής Εξουθένωσης/ Κόπωσης (burn-out syndrome) στους Επαγγελματίες των Κοινωνικών Υπηρεσιών
- Επαγγελματική Δεοντολογία και το Σύστημα των Επαγγελματικών Αξιών/ Αρχών στο περιβάλλον των Κοινωνικών Υπηρεσιών
- Τα Δικαιώματα των εξυπηρετούμενων - χρηστών για Κοινωνικές Υπηρεσίες
- Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού σε Κοινωνικό-Προνοιακούς Φορείς
- Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στο πλαίσιο της Διεπιστημονικής και Διεπαγγελματικής ομάδας στις Κοινωνικές Υπηρεσίες και Οργανώσεις

304 Συνέντευξη

Σκοπός – στόχοι : Η ανάπτυξη ικανότητας στον σπουδαστή για επικοινωνία και επαγγελματική Συνέντευξη στην Κοινωνική Εργασία. Κατανόηση των δυναμικών της συνέντευξης στο ατομικό, ομαδικό, κοινοτικό επίπεδο. Κατανόηση και επίγνωση χρησιμοποίησης δεξιοτήτων στη Συνέντευξη.

Ενότητες :

- Ορισμός της επικοινωνιακής σχέσης και της Συνέντευξης στην Κοινωνική Εργασία
- Δομή της Συνέντευξης στην Κοινωνική Εργασία
- Δυσκολίες, εμπόδια στην Επικοινωνία – Συνέντευξη στην Κοινωνική Εργασία
- Σκοποί της Συνέντευξης στην Κοινωνική Εργασία

- Πώς χρησιμοποιείται η Συνέντευξη σε Κ.Ε.Α, Κ.Ε.Ο., Κ.Ε.Κ. και Κοινωνική Έρευνα
- Αλληλεπίδραση Κοινωνικού Λειτουργού και Εξυπηρετούμενου ατόμου κατά τη Συνέντευξη
- Φάσεις της Συνέντευξης (αρχική, ενδιάμεση, τελική) - Δεξιότητες του Κοινωνικού Λειτουργού
- Στάσεις και δεξιότητες Κοινωνικού Λειτουργού στην αρχική φάση (συναισθηματική εναρμόνιση, προσεκτική παρακολούθηση - οπτική επαφή, βιωματική γλώσσα, φωνητικό ύφος, λεκτική ακολουθία)
- Στάσεις και δεξιότητες του Κοινωνικού Λειτουργού κατά την ενδιάμεση φάση (επαναληπτικά σχόλια, παράφραση ερωτήσεων, τύπος ερωτήσεων, αντανάκλαση συναισθημάτων, κ.λπ.)
- Δεξιότητες Κοινωνικού Λειτουργού στη φάση περάτωσης

Τα ανωτέρω αναλύονται με δείγματα περιπτώσεων και διαλόγων κατά τη διεργασία της Συνέντευξης. Υπόδηση ρόλου στην τάξη - Βιωματικές ασκήσεις σε κάθε ενότητα.

305 Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

Σκοπός – στόχοι : Με την παρουσίαση των εκπαιδευτικών θεσμών, οι σπουδαστές καλούνται να προβληματιστούν και να αποκτήσουν στοιχειώδεις γνώσεις σχετικά με τους σκοπούς, τη δομή τους και τα παραγόμενα κοινωνικά αποτελέσματα των λειτουργιών τους. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνικοποιητική τους λειτουργία και τη σχέση τους με την περιβάλλουσα κοινωνία, τόσο σχετικά με την ένταξη και την πορεία του ατόμου στο εκπαιδευτικό σύστημα, όσο και με την "προετοιμασία" του απ' αυτό για την ένταξή του στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Ενότητες :

- Δομή και λειτουργία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος
- Το εκπαιδευτικό σύστημα ως φορέας κοινωνικοποίησης
- Το ιδεολογικό περιεχόμενο της εκπαίδευσης
- Ο ρόλος του κράτους στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Κοινωνικο-οικονομικές ανισότητες και εκπαίδευση
- Κοινωνικά χαρακτηριστικά μαθητών και εκπαιδευτικές επιλογές
- Κοινωνική προέλευση μαθητών και χρήση της γλώσσας
- Σχολική επίδοση και παράγοντες που την προσδιορίζουν
- Ο ρόλος του δάσκαλου και η σχέση του με τους μαθητές, γονείς και περιβάλλουσα κοινωνία
- Σχέση εκπαίδευσης και οικονομίας
- Εκπαίδευση και κοινωνική αναπαραγωγή

306 Κλινική Ψυχολογία

Σκοπός – στόχοι: Σκοπός του μαθήματος είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές τις βασικές αρχές, οι οποίες διέπουν την ανάπτυξη και την εκδήλωση της παθολογικής συμπεριφοράς στο άτομο. Ειδικότεροι στόχοι είναι η γνωριμία των φοιτητών με τα σύγχρονα συστήματα ταξινόμησης των ψυχικών διαταραχών, η κατανόηση των πιθανών αιτιών τους με βάση τις κυριότερες ψυχολογικές προσεγγίσεις και η εξοικείωσή τους με τις διάφορες θεραπευτικές μεθόδους, που εφαρμόζονται για την αντιμετώπισή τους, αλλά και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ατόμου.

Ενότητες :

- Το αντικείμενο και το επαγγελματικό πεδίο δράσης της Κλινικής Ψυχολογίας. Ιστορική αναδρομή ως προς την αντιμετώπιση των ψυχικά ασθενών στο πέρασμα των αιώνων.
- Η αναγκαιότητα ύπαρξης θεωρητικών μοντέλων στην Κλινική Ψυχολογία
- Οι βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις στην Κλινική Ψυχολογία (ψυχοδυναμική, γνωσιακή - συμπεριφορική, συστημική)
- Η ταξινόμηση των ψυχικών διαταραχών σύμφωνα με το DSM-IV και το ICD-10
- Ο ρόλος των περιβαλλοντικών παραγόντων στην παθογένεση των ψυχικών διαταραχών
- Διαφορές φύλου στην ψυχοπαθολογία
- Μέθοδοι διάγνωσης των ψυχικών διαταραχών
- Μέθοδοι αντιμετώπισης των ψυχικών διαταραχών

ΕΞΑΜΗΝΟ Δ

401 Μεθοδολογία Κοινωνικής Εργασίας με Ομάδες (ΚΕΟ)

Σκοπός – στόχοι : Να γνωρίσουν οι σπουδαστές την εξέλιξη της μεθόδου Κοινωνικής Εργασίας με Ομάδες, τις αρχές και τη φιλοσοφία της, καθώς και τη μεθοδολογία εφαρμογής της. Να γνωρίσουν τομείς και προγράμματα εφαρμογής της ΚΕΟ εντός και εκτός της Ελλάδας.

Ενότητες :

- Θεωρητικό υπόβαθρο. Γνώσεις και προϋποθέσεις εφαρμογής της μεθόδου. Είδη και αντικειμενικοί στόχοι ομάδων. Διαδικασία σχηματισμού ομάδων και ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού.
- Ανάπτυξη της ομάδας. Φάσεις ανάπτυξης, κριτήρια διάγνωσης της ομάδας - μέλους.
- Έννοια και σημασία του προγράμματος. Μέσα προγράμματος και δραστηριότητες. Τεχνικές και δεξιότητες παρέμβασης.
- Το κεντροσκοπικό πρότυπο Κ.Ε.Ο.

- Το ψυχοκοινωνικό πρότυπο Κ.Ε.Ο.
- Το θεραπευτικό πρότυπο
- Το πρότυπο ΚΕΟ σε καταστάσεις κρίσης
- Εφαρμογή των διαφόρων προτύπων με συγκεκριμένες ομάδες

402 Κοινωνική Εργασία στο Τοπικό Επίπεδο

Προαπαιτούμενο: 201

Σκοπός – στόχοι : Εξοικείωση των σπουδαστών με την οργάνωση και τη λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με τους νέους προσανατολισμούς στην Κοινωνική Πολιτική των ΟΤΑ και με τις εφαρμογές για την αντιμετώπιση τοπικών κοινωνικών προβλημάτων. Ανάπτυξη της ικανότητάς τους να εργάζονται με την τοπική ηγεσία και τα δίκτυα Κοινωνικής Πολιτικής. Ενεργοποίηση και αξιοποίηση της συμμετοχής των πολιτών. Ευαισθητοποίηση των σπουδαστών στα σύγχρονα προβλήματα του θεσμού των ΟΤΑ και της επιρροής τους στην άσκηση αποκεντρωμένων μορφών Κοινωνικής Πολιτικής. Εκπαίδευση σε νέες μορφές κοινωνικής δράσης και τοπικής ανάπτυξης μέσα από τη μεθοδολογία της Κοινωνικής Εργασίας.

Ενότητες :

- Νομικό και Πολιτικό Πλαίσιο της Τ.Α. στην Ελλάδα και στην Ευρώπη
- Μοντέλα και διαδικασίες αποκέντρωσης
- Ο ρόλος των Ο.Τ.Α. (Α και Β βαθμού) σε θέματα Κοινωνικής Πολιτικής
- Η οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσιών Υγείας - Πρόνοιας - Φροντίδας στις Αυτοδιοικούμενες Μονάδες
- Οργάνωση και λειτουργία τοπικών δικτύων Κοινωνικής Πολιτικής. Μοντέλα Συντονισμού της Τοπικής Κοινωνικής Πολιτικής
- Στρατηγικές, Ρόλοι και Μέθοδοι Κοινωνικής Εργασίας σε Τοπικό Επίπεδο
- Η κοινωνία των πολιτών και η σημασία της για την ανάπτυξη της Τοπικής Κοινωνικής Πολιτικής

403 Κοινωνιολογία της Οικογένειας

Προαπαιτούμενο: 103

Σκοπός – στόχοι: Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στους οικογενειακούς θεσμούς, προκειμένου να διευρυνθούν οι γνωστικοί ορίζοντες και η κριτική ικανότητα των σπουδαστών. Απαραίτητη προϋπόθεση για αποτελεσματική εφαρμογή της Κοινωνικής Εργασίας με Οικογένεια από τους μελλοντικούς Κοινωνικούς Λειτουργούς. Η δομή και οι λειτουργίες της ελληνικής οικογένειας,

οι σχέσεις των μελών της, αλλά και των δύο φύλων γενικότερα και οι κυριότερες θεωρητικές κατασκευές και ανιχνεύσεις στα πλαίσια της Κοινωνιολογίας της Οικογένειας αποτελούν τον κεντρικό άξονα του μαθήματος.

Ενότητες :

- Σχέσεις δύο φύλων και οικογενειακοί θεσμοί στις προβιομηχανικές κοινωνίες
- Ενδογαμικές και εξωγαμικές ενώσεις
- Χαρακτηριστικά, δομή και λειτουργίες της σύγχρονης ελληνικής οικογένειας
- Τύποι οικογενειών
- Κανόνες επιλογής συζύγων
- Θέσεις, ρόλοι και σχέσεις των μελών
- Παιδί και οικογένεια
- Η ενδοοικογενειακή βία
- Κύκλος οικογενειακής ζωής και ατομικοί κύκλοι οικογενειακής ζωής του άντρα και της γυναίκας
- Δημογραφικές όψεις της οικογένειας : γάμοι, γεννήσεις, διαζύγια
- Η επίδραση των σύγχρονων τεχνολογιών στην οικογενειακή ζωή
- Το μέλλον των οικογενειακών θεσμών : θεωρητικές αναζητήσεις και πρακτικές

404 Αναπτυξιακή Ψυχολογία

Προαπαιτούμενο: 306

Σκοπός – στόχοι : Είναι να κατανοήσουν οι σπουδαστές τις βασικές αρχές, οι οποίες διέπουν την ανάπτυξη του ατόμου στους βασικούς τομείς (γνωστικό, συναισθηματικό, κοινωνικό) κατά τη διάρκεια της βρεφικής, νηπιακής, σχολικής και εφηβικής ηλικίας και να γνωρίσουν την τυπική πορεία της ανάπτυξης σε αυτούς τους τομείς. Ειδικότεροι στόχοι είναι η εξοικείωση των σπουδαστών με τις βασικές θεωρίες της ανάπτυξης (Freud, Erikson, Piaget, Kohlberg, Bowlby, κ.ά.), η κατανόηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ γενετικών και περιβαλλοντικών παραγόντων κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης, καθώς και η κατανόηση των συνθηκών, που επηρεάζουν αρνητικά ή θετικά την προσαρμογή του ατόμου στις εκάστοτε περιβαλλοντικές συνθήκες (risk and resilience factors).

Εργαστηριακό μέρος του μαθήματος : Σκοπός είναι να γνωρίσουν οι σπουδαστές τις πιθανές αποκλίσεις από την τυπική πορεία της ανάπτυξης, με ειδικότερους στόχους την εξοικείωσή τους με βασικά θέματα της ψυχοπαθολογίας του παιδιού και του εφήβου, την ευαισθητοποίησή τους ως προς τους ειδικούς τρόπους προσέγγισης, που απαιτούνται στις περιπτώσεις των παιδιών και των εφήβων με αναπτυξιακά προβλήματα και την επαφή τους με τις βασικές θεραπευτικές μεθόδους για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών. Η μελέτη σχετικών περιστατικών από τους ίδιους τους σπουδαστές και η παρουσίασή τους στην τάξη

και σε γραπτή εργασία, καθώς και η ανάλυση ανάλογων περιστατικών με τη χρήση video, μπορεί να συμβάλει στην εμπέδωση, τόσο των βασικών στοιχείων της τυπικής ανάπτυξης όσο και των αποκλίσεων από αυτήν.

Ενότητες :

- Το αντικείμενο και οι βασικές μέθοδοι έρευνας της Εξελικτικής Ψυχολογίας
- Ιστορική αναδρομή ως προς τη θέση του παιδιού στην ιστορία και την επιστημονική μελέτη της παιδικής ηλικίας
- Οι βασικές θεωρίες της ανάπτυξης
- Παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη
- Οι ατομικές διαφορές στην ανάπτυξη
- Η προγεννητική περίοδος
- Η τυπική ανάπτυξη κατά τη βρεφική, νηπιακή, σχολική και εφηβική ηλικία στους βασικούς τομείς
- Βασικές αρχές της αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας
- Σύγχρονες μέθοδοι ταξινόμησης των αναπτυξιακών διαταραχών
- Συνοπτική παρουσίαση των κυριότερων αναπτυξιακών διαταραχών
- Βασικές θεραπευτικές μέθοδοι για την αντιμετώπιση των αναπτυξιακών διαταραχών
- Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στη συμβουλευτική και καθοδήγηση των οικογενειών με παιδί που παρουσιάζει αναπτυξιακές δυσκολίες

405 Πληροφορική και Κοινωνική Εργασία

Σκοπός – στόχοι είναι : α) η εξοικείωση των σπουδαστών με την Τεχνολογία της Πληροφορικής και τη διαμορφούμενη Κοινωνία της Πληροφορίας, β) η εκμάθηση των βασικών λειτουργιών ενός σύγχρονου μικροϋπολογιστή και του λειτουργικού συστήματος Windows, γ) η παρουσίαση ενός «πακέτου» αυτοματισμού γραφείου (π.χ. Microsoft Office) και του τρόπου αξιοποίησης δικτυακών υπηρεσιών και του Διαδικτύου (Internet), δ) η εξοικείωση των φοιτητών με πιθανές χρήσεις της πληροφορικής τεχνολογίας στην Κοινωνική Εργασία, ε) η εκτίμηση εκ μέρους των σπουδαστών της αξιοποίησης του Η.Υ., των τεχνολογιών επικοινωνίας και της υποστηρικτικής τεχνολογίας στο έργο των Κοινωνικών Υπηρεσιών και στην πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας, στ) η αντίληψη της σημασίας που έχει η αξιοποίηση της πληροφορικής τεχνολογίας στην Οργάνωση και Διοίκηση των Κοινωνικών Υπηρεσιών, ζ) η ευαισθητοποίηση σε θέματα ασφάλειας πληροφοριών και παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κοινωνία της Πληροφορίας και η) η καλλιέργεια του ενδιαφέροντος των σπουδαστών για περαιτέρω εμπειρία στη χρήση νέων τεχνολογιών στη μελλοντική τους επαγγελματική δράση.

Ενότητες :

Το μάθημα περιλαμβάνει δύο Εργαστήρια :

A. Εργαστήριο εκμάθησης Η/Υ (ΩΕ 1). Περιλαμβάνει:

- Βασικές έννοιες της λειτουργίας των υπολογιστικών συστημάτων
- Επεξεργασία κειμένου
- Επεξεργασία πινάκων (φύλλα εργασίας)
- Διαχείριση βάσεων δεδομένων
- Πρόσβαση στο Διαδίκτυο (Internet) και αναζήτηση πληροφοριών

B. Πληροφορική και Κοινωνική Εργασία (ΩΕ 2). Περιλαμβάνει:

- Κοινωνία της Πληροφορίας και προστασία του πολίτη από την κατάχρηση των πληροφοριών. Εθνικές, Ευρωπαϊκές και Διεθνείς πρωτοβουλίες.
- Χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση και στην πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας. Αναπροσαρμογή ρόλων και νέες προοπτικές στο Διαδίκτυο και στον Κυβερνοχώρο για τους Κοινωνικούς Λειτουργούς.
- Περιγραφή πιθανών εφαρμογών της πληροφορικής τεχνολογίας στις Κοινωνικές Υπηρεσίες με παραδείγματα από τον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο.
- Αναφορά σε ηθικά διλήμματα και σε άλλες δυσκολίες και αντιστάσεις, τόσο από εξυπηρετούμενους όσο και από επαγγελματίες. Ομάδες εξυπηρετούμενων στον Κυβερνοχώρο, κίνδυνοι στο Διαδίκτυο και τρόποι παρέμβασης.
- Συνέπειες της αξιοποίησης της Τεχνολογίας και του Κυβερνοχώρου στη διαμόρφωση Κοινωνικής Πολιτικής.
- Εφαρμογές πακέτων λογισμικού που ενδιαφέρουν την ειδικότητα

406 Ψυχιατρική

Σκοπός – στόχοι : Είναι η ευαισθητοποίηση των σπουδαστών/τριών της Κοινωνικής Εργασίας στην ανθρώπινη ψυχοπαθολογία και τις κλινικές μορφές της. Ακόμα, πέρα από τη διεύρυνση των δυνατοτήτων αναγνώρισης και επικοινωνίας - μέσω της γνώσης - με ψυχοπαθητικές προσωπικότητες, στόχος είναι η μάθηση των σπουδαστών/τριών της φαινομενολογικής εικόνας των κλινικών ψυχιατρικών καταστάσεων, της ψυχοδυναμικής ερμηνείας τους και τις μεθόδους περίθαλψης και αντιμετώπισης, με ιδιαίτερο βάρος στη σημασία και τον ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού στην αλυσίδα των ψυχιατρικών δομών, όπως και στα πλαίσια της θεραπευτικής ομάδας. Το μάθημα της Ψυχιατρικής κρίνεται απαραίτητο σαν βασική γνώση για τον Κοινωνικό Λειτουργό, αφού το αντικείμενο ενασχόλησής τους στην καθημερινή πρακτική είναι άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα, είτε λόγω της ψυχοπαθολογίας τους, είτε αντιμετωπίζουν τέτοια πιεζόμενα από κοινωνικές ή άλλες εξωτερικές συνθήκες.

Ενότητες :

- Εισαγωγή - Βασικές ψυχιατρικές έννοιες
- Ιστορική ανασκόπηση της Ψυχιατρικής
- Ψυχική υγεία, Ψυχική νόσος, Φυσιολογικότητα, Θεωρίες σχετικές με τη διάπλαση της προσωπικότητας και η σημασία τους για την ερμηνεία των ψυχικών διαταραχών και της ανθρώπινης ψυχοπαθολογίας.
- Ψυχικές λειτουργίες - ψυχοδυναμική ερμηνεία των διαταραχών τους σε σχέση με τα κίνητρα της συμπεριφοράς, τους μηχανισμούς άμυνας του ΕΓΩ, την ψυχαναλυτική θεωρία των ενορμήσεων, ατομικούς και περιβαλλοντολογικούς παράγοντες
- Ψυχοπαθολογικές - Ψυχιατρικές εικόνες
- Νευρώσεις, Ψυχώσεις, Συναισθηματικές διαταραχές, Οργανικά ψυχοσύνδρομα
- Ψυχοσωματικές ασθένειες, Νευροφυτικές διαταραχές, Διαταραχές διατροφής, Διαταραχές της προσωπικότητας
- Οριακές διαταραχές, σεξουαλικές διαταραχές, νοητική καθυστέρηση και ψυχιατρικές διαταραχές
- Κατάχρηση ουσιών - Ασθένειες εξάρτησης (βιολογικές - ψυχοδυναμικές ερμηνείες σε σχέση με τη διαφορετικότητα της ψυχοπαθολογίας του χρήστη και τις μορφές και φάσεις της εξαρτητικής συμπεριφοράς - εξαρτήσεις και ψυχικές διαταραχές - «διπλή διάγνωση»)
- Στοιχεία ψυχογηριατρικής (Γεροντοψυχιατρική), ψυχικές διαταραχές στην κύηση και τη λοχεία, ψυχολογία του σωματικά ασθενή
- Στοιχεία θεραπευτικής αποκατάστασης ψυχιατρικών ασθενών. Κοινωνική - Κοινοτική Ψυχιατρική. Ψυχιατρικοί θεραπευτικοί φορείς - Ενδιάμεσες δομές. Κοινωνικοί παράγοντες στην αιτιοπαθογένεια των ψυχικών διαταραχών.
- Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού στα διάφορα ψυχιατρικά πλαίσια, στην πρόληψη, αντιμετώπιση - αποκατάσταση και κοινωνική ένταξη του ψυχικά ασθενή.

ΕΞΑΜΗΝΟ Ε

501 Κοινωνικός Σχεδιασμός στις Κοινωνικές Υπηρεσίες

Προαπαιτούμενα: 201, 402

Σκοπός και στόχοι είναι : α) η γνωριμία των σπουδαστών με τις νέες τάσεις στον σχεδιασμό της Εθνικής και Κοινοτικής Κοινωνικής Πολιτικής στην Πρόνοια, τους παράγοντες διαμόρφωσής της και τους κυριότερους τομείς της, β) η γνώση του θεωρητικού υπόβαθρου του Κοινωνικού Σχεδιασμού και η εκπαίδευση στη διαδικασία κατάστρωσης προγραμμάτων στους κοινωνικούς οργανισμούς, γ) η κατανόηση και εξοικείωση των σπουδαστών με μεθόδους, τεχνικές και εργαλεία σχεδιασμού, στην κατά στάδια εκπόνηση μιας πρότασης κοινωνικού προγράμματος και δ) η κατανόηση της συμβολής του Κοινωνικού Σχεδιασμού στη σφαιρική αντίληψη των προβλημάτων διαφόρων πληθυσμιακών ομάδων, στην επιλογή λύσεων και μέτρων για την κάλυψη κοινωνικών αναγκών.

Ενότητες :

- Νέοι προσανατολισμοί στην Κοινωνική Πολιτική. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διαμόρφωση της Εθνικής Πολιτικής στην Πρόνοια. Κοινωνικά δικαιώματα και Κράτος Πρόνοιας.
- Συν-χρηματοδότηση Προγραμμάτων Ε.Ε., η συμμετοχή των εθελοντικών ΜΚΟ, προβληματισμοί για την αποτελεσματικότητα των κοινωνικών προϊόντων.
- Θεωρητική θεμελίωση, ορισμοί και συστήματα Κοινωνικού Σχεδιασμού. Σχέση Κοινωνικής Εργασίας και Κοινωνικού Σχεδιασμού
- Στάδια, έργο και ρόλοι του Κοινωνικού Λειτουργού - Σχεδιαστή στην πράξη του Κοινωνικού Σχεδιασμού
- Αξιολόγηση έργου - προγράμματος Πρόνοιας (επιδιώξεις, μέθοδοι, κριτήρια, εργαλεία, μηχανισμοί ανατροφοδότησης). Ο Κοινωνικός Λειτουργός στη Διεπιστημονική Ομάδα Σχεδιασμού Κοινωνικής Πολιτικής.
- Εμπέδωση των γνώσεων μέσα από τη μελέτη παραδειγμάτων, έρευνας προβλημάτων, σχεδιασμού και αξιολόγησης προγραμμάτων.

502 Κοινωνιολογία της Απόκλισης

Σκοπός – στόχοι : Είναι η εμπάθυνση στις λειτουργίες κοινωνικοποίησης και κοινωνικού ελέγχου, έτσι ώστε οι σπουδαστές να είναι σε θέση να κατανοήσουν τις λογικές και τις διαστάσεις της κοινωνικής προσαρμογής και απόκλισης των ατόμων και τα εξ αυτών παραγόμενα αποτελέσματα.

Ενότητες :

- Εννοιολογικό περιεχόμενο κοινωνικής προσαρμογής και κοινωνικής απόκλισης
- Ομοιομορφοποίηση συμπεριφοράς και μέσος τύπος ανθρώπου
- Αλλοτρίωση, δυσπροσαρμοστικότητα, ανομία και κοινωνική απόκλιση
- Κατανομή θέσεων και ρόλων και η σημασία τους για την κοινωνική ένταξη -προσαρμογή των ατόμων ή για την εμφάνιση μορφών κοινωνικής απόκλισης
- Κοινωνική συνοχή και διάσπασή της
- Αίτια και συνέπειες κοινωνικών προβλημάτων
- Η προβληματική της εγκληματογένεσης
- Το σωφρονιστικό σύστημα και η κοινωνικο-ιδεολογική του λειτουργία
- Από την κοινωνική απόκλιση και απο-ένταξη, στην προσαρμογή και επανένταξη

503 Κοινωνική Εργασία με Παιδιά και Εφήβους

Προαπαιτούμενα: 306, 404

Σκοπός – στόχοι : Να μάθει ο σπουδαστής τα προβλήματα του παιδιού, όπως αυτά εντοπίζονται κατά την παιδική ηλικία και το πως να τα χειρίζεται ή να τα παραπέμπει ανάλογα με την περίπτωση. Να εφαρμόζει τακτικές, που θα επιλύουν προβλήματα παιδικής ηλικίας σε ατομικό, ομαδικό και κοινοτικό επίπεδο, υλοποιώντας τη μεθοδολογία όλων των μεθόδων Κοινωνικής Εργασίας. Να ευαισθητοποιηθεί στην πρόληψη κοινωνικών προβλημάτων, αρχίζοντας εργασία με το παιδί και τα διάφορα περιβάλλοντα που μεγαλώνει (οικογένεια, βρεφικό - παιδικό σταθμό, σχολείο και άλλες ομάδες κοινωνικοποίησης). Να μάθει να εφαρμόζει εναλλακτικές μορφές προστασίας του παιδιού, σε περίπτωση που δεν υπάρχει οικογένεια ή κρίνεται ακατάλληλο το οικογενειακό περιβάλλον (υιοθεσία, αναδοχή, κ.λ.π.). Οι σπουδαστές καλούνται επίσης να προβληματιστούν και να αποκτήσουν στοιχειώδεις γνώσεις σχετικά με την εφηβεία, περίοδο σημαντική για την εξέλιξη του ατόμου. Δίδεται ιδιαίτερη έμφαση, τόσο στη φυσιολογική όσο και την παθολογική έκφρασή της, με τις ανάλογες συνέπειες, τόσο στο ατομικό όσο και το οικογενειακό και κοινωνικό επίπεδο και τον ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού σε κάθε έναν τομέα χωριστά.

Ενότητες :

- Προβλήματα και ανάγκες παιδιού στην παιδική ηλικία. Εντόπιση - Αντιμετώπιση - Πρόληψη.
- Το παιδί και η ασθένειά του. Στάσεις γονιών και οικογενείας. Χειρισμοί και ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού.
- Συμπληρωματικές - υποστηρικτικές υπηρεσίες και ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού
- Υποκατάστατες μορφές οικογενειακής φροντίδας
- Υποστήριξη του οικογενειακού θεσμού
- Σωματικά και κοινωνικά προβλήματα των εφήβων σε σχέση με εαυτό [ταυτότητα, καθήκοντα (μελέτη, αποχή από το σχολείο), σχέση με το άλλο φύλο, επιλογή επαγγέλματος], με οικογένεια [σχέσεις, συγκρούσεις], με κοινωνία [σχέση με φίλους, ετοιμασία για μελλοντικούς ρόλους].
- Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού που εργάζεται με τον έφηβο, την ομάδα και την κοινότητα για αντιμετώπιση προβλημάτων της εφηβικής ηλικίας
- Εφαρμογή μεθοδολογίας Κ.Ε.Ο., Κ.Ε.Α., Κ.Ε.Κ.

504 Πρακτική Εργαστηριακή Άσκηση Ι – Εποπτεία (ΠΕΑ Ι)

Προαπαιτούμενο: 203

Σκοπός – στόχοι : Παρέχεται η δυνατότητα στους σπουδαστές να συνδέσουν τη θεωρητική γνώση με την πράξη και να αναπτύξουν εφαρμογές στο πλαίσιο της Κοινωνικής Υπηρεσίας/ Οργάνωσης. Οι εκπαιδευτικοί στόχοι αφορούν στην κατανόηση, την προσαρμογή και την ενεργό συμμετοχή των σπουδαστών στο περιβάλλον της Κοινωνικής Υπηρεσίας, καθώς και στην εξοικείωσή τους με το περιεχόμενο - αντικείμενο της εκπαιδευτικής Εποπτείας. Οι

σπουδαστές υποστηρίζονται και καθοδηγούνται στην Πρακτική τους μέσω Ομαδικής Εποπτείας από Επόπτη Εκπαιδευτικό σε εβδομαδιαία βάση.

Ενότητες :

Σε σχέση με την Υπηρεσία – Οργάνωση :

- Γνωριμία - εξοικείωση των σπουδαστών με την οργανωτική και διοικητική δομή της Κοινωνικής Υπηρεσίας και τις παρεχόμενες υπηρεσίες
- Σταδιακή συμμετοχή των σπουδαστών στα προγράμματα, στις δράσεις και στη δικτύωση της Κοινωνικής Υπηρεσίας με άλλες Οργανώσεις
- Αναγνώριση του ρόλου του Κοινωνικού Λειτουργού και των ορίων μεταξύ των διαφορετικών ειδικοτήτων στο πλαίσιο της διεπιστημονική ομάδας
- Σταδιακή ανάπτυξη επαγγελματικής στάσης (αξίες και δεοντολογία) και επαγγελματικής ταυτότητας
- Εξάσκηση σε μεθόδους παρατήρησης, δεξιότητες Κοινωνικού Λειτουργού, συλλογής και καταγραφής στοιχείων (δυναμικών οργάνωσης και παρεμβάσεων του επαγγελματία - εκπαιδευτή με τους χρήστες υπηρεσιών)
- Εξάσκηση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων γραπτής και προφορικής επικοινωνίας (σύνταξη κοινωνικού ιστορικού, συλλογή στοιχείων, λήψη συνέντευξης, κ.ά.)
- Σταδιακή εξοικείωση και εφαρμογή της διαγνωστικής εκτίμησης της Διαμεθοδικής Κοινωνικής Εργασίας στην πράξη.
- Σταδιακή συμμετοχή στις διαδικασίες αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών

Σε σχέση με την Εποπτεία :

- Κατανόηση του εκπαιδευτικού χαρακτήρα της Εποπτείας και του ρόλου του Επόπτη ως Σύμβουλου και Καθοδηγητή
- Ανάπτυξη της ικανότητας των σπουδαστών να εκτιμούν και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τη δική τους συναισθηματική εμπλοκή, τις στάσεις και προκαταλήψεις τους, που επηρεάζουν τη σχέση τους με τους χρήστες των υπηρεσιών και το προσωπικό της Υπηρεσίας - Οργάνωσης
- Ανάπτυξη της ικανότητας των σπουδαστών για ομαδική συνεργασία στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής Εποπτείας
- Ανάπτυξη της ικανότητας των σπουδαστών για σύνδεση των θεωρητικών γνώσεων με την πρακτική τους εφαρμογή σε συγκεκριμένη Κοινωνική Υπηρεσία
- Ανάπτυξη των ικανοτήτων των σπουδαστών για αποτύπωση, αξιολόγηση και παρουσίαση (γραπτή και προφορική) της πρακτικής εμπειρίας τους

Πληροφορίες για τις τοποθετήσεις ΠΕΑ Ι, έντυπα εποπτείας, κ.ά., διατίθενται στην ιστοσελίδα του Τμήματος.

505 Κοινωνική Εργασία με Ανάπηρους και Ηλικιωμένους

Σκοπός – στόχοι είναι : α) η ενημέρωση και εξοικείωση των σπουδαστών με την Αναπηρία και τα προβλήματα του Γήρατος, β) η γνώση των φορέων και προγραμμάτων παροχής υπηρεσιών και κοινωνικής φροντίδας για τους αναπήρους και τους ηλικιωμένους, γ) η εξοικείωση των σπουδαστών με τους ρόλους και τις παρεμβάσεις του Κοινωνικού Λειτουργού στην αποκατάσταση και κοινωνική ένταξη των αναπήρων και των ηλικιωμένων.

Ενότητες :

- Θεωρητική προσέγγιση των εννοιών : Αναπηρία, ανικανότητα, μειονεξία, ιδιαιτερότητα, αποκατάσταση, ενσωμάτωση. Κατηγορίες αναπήρων σύμφωνα με την Π.Ο.Υ. και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ανάγκες κάθε κατηγορίας.
- Διαδικασία αποκατάστασης. Τεχνικές και δεξιότητες της Κοινωνικής Εργασίας για την αποκατάσταση αναπήρων και την κοινωνική ένταξη.
- Κοινωνικά δικαιώματα αναπήρων και ηλικιωμένων, κοινωνικές δεξιότητες, κοινωνική λειτουργικότητα. Ενδιάμεσες δομές στην Κοινότητα.
- Δημογραφική γήρανση και η φροντίδα για τους ηλικιωμένους. Εναλλακτικές μορφές περίθαλψης, ανοιχτή προστασία ηλικιωμένων, δικτύωση και συντονισμός των υπηρεσιών. Κοινωνική Εργασία με ηλικιωμένους.
- Κοινωνική Πολιτική για ανάπηρους και για ηλικιωμένους/ υπερήλικες στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

506 Κοινωνική Εργασία στον Εργασιακό Χώρο

Σκοπός – στόχοι είναι : η εξοικείωση των σπουδαστών με τις ιδιαιτερότητες του εργασιακού χώρου, η ανάπτυξη ικανοτήτων για εφαρμογή της Κοινωνικής Εργασίας στο πλαίσιο της επιχείρησης και η εξοικείωσή τους με μεθόδους εργασίας σε επίπεδο ατομικό, ομαδικό και κοινοτικό (εργασιακός χώρος ως κοινότητα).

Ενότητες :

- Μελέτη των προβλημάτων των εργαζομένων, τα οποία οφείλονται είτε σε προσωπικές καταστάσεις είτε σε απαιτήσεις, που πηγάζουν ή συμβαίνουν στον χώρο της εργασίας, με τις ανάλογες συνέπειες είτε στο άτομο είτε στο πλαίσιο απασχόλησης.
- Βιομηχανική Κοινωνική Εργασία. Επίλυση προβλημάτων. Συμβουλευτική στη Διοίκηση. Συμμετοχή στην ανάπτυξη της πολιτικής για το προσωπικό.
- Συστημική προσέγγιση - μέσω της συστημικής θεωρίας και της συναλλακτικής ανάλυσης - για τον χειρισμό καταστάσεων στον Εργασιακό Χώρο.
- Γνώση στοιχείων Οργανωτικής Συμπεριφοράς, διάγνωσης και χειρισμού επαγγελματικών δυσλειτουργιών.
- Η διάγνωση δυσλειτουργιών σε σχέση με το επαγγελματικό άγχος, την κατάθλιψη και την ψυχοπαθολογία στον χώρο της εργασίας ως απαραίτητες προϋποθέσεις για την επάρκεια

του Κοινωνικού Λειτουργού, που εργάζεται στη Βιομηχανία, τις Επιχειρήσεις ή στα Εργατικά Συνδικάτα

ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΤ

601 Κοινωνική Έρευνα στην Κοινωνική Εργασία I

Προαπαιτούμενο: 405

Σκοπός – στόχοι : Το μάθημα είναι θεωρητικό και εργαστηριακό. Σκοπός του θεωρητικού μέρους είναι να αποκτήσουν οι σπουδαστές βασικές γνώσεις σχετικά με τις προσεγγίσεις, τις στρατηγικές και τις μεθόδους κοινωνικής έρευνας, που χρησιμοποιούνται στην Κοινωνική Εργασία. Παράλληλα, το εργαστηριακό μέρος επιδιώκει μέσα από πρακτικές ασκήσεις να αποκτήσουν οι σπουδαστές δεξιότητες και τεχνικές στον σχεδιασμό της έρευνας : ορισμό του ερευνητικού προβλήματος, στις μεθόδους συλλογής/ παραγωγής δεδομένων, στην επιλογή δείγματος και να ολοκληρώσουν με επιτυχία μια ερευνητική πρόταση.

Ενότητες :

Θεωρητικό μέρος :

- Η έννοια της έρευνας στην Κοινωνική Εργασία
- Προσεγγίσεις στην έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας : θετικιστικό/ ποσοτικό και ερμηνευτικό/ ποιοτικό πρότυπο της επιστήμης
- Ταξινόμηση κοινωνικών ερευνών : διερευνητική, περιγραφική, επεξηγηματική
- Τύποι έρευνας, που αξιοποιούνται στη γενική Κοινωνική Εργασία : εκτίμηση αναγκών, αξιολόγηση πρακτικής - προγραμμάτων και συμμετοχική έρευνα δράσης
- Σχεδιασμός έρευνας
- Μέθοδοι δειγματοληψίας
- Μέθοδοι συλλογής δεδομένων
- Δεοντολογικά ζητήματα στη φάση του σχεδιασμού της έρευνας

Εργαστηριακό μέρος :

Ασκήσεις στον σχεδιασμό έρευνας/ ανάπτυξη ερευνητικών προτάσεων :

- Κριτήρια για την επιλογή του αντικειμένου/ προβλήματος της έρευνας στην Κοινωνική Εργασία
- Χρήση διαθέσιμης βιβλιογραφίας
- Προσδιορισμός του θέματος/ προβλήματος της έρευνας
- Επιλογή ερευνητικής προσέγγισης (ποσοτική, ποιοτική, συνδυασμός)
- Επιλογή δείγματος (πιθανοτήτων ή μη)
- Επιλογή μεθόδου/-ων συλλογής δεδομένων (ερωτηματολόγιο, συνέντευξη, παρατήρηση)

- Επιλογή - κατασκευή εργαλείων μέτρησης (ερωτηματολόγιο, οδηγός συνέντευξης, κ.ά.)
- Εξέταση διοικητικών θεμάτων (διάρκεια έρευνας, προσωπικό, κόστος, κ.ά.)
- Συγγραφή ερευνητικής πρότασης και παρουσίαση στην τάξη

602 Ξένη Γλώσσα – Ορολογία

Σκοπός – στόχοι: Να αποκτήσουν οι σπουδαστές γνώση της Ορολογίας ξένης γλώσσας, που χρησιμοποιείται στις κοινωνικές επιστήμες και ιδιαίτερα στον χώρο της Κοινωνικής Εργασίας.

Ενότητες : Εκμάθηση Ορολογίας ξένης γλώσσας, που χρησιμοποιείται στις κοινωνικές επιστήμες και ιδιαίτερα στον χώρο της Κοινωνικής Εργασίας από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς στην καθημερινή πρακτική (γραπτή και προφορική επικοινωνία). Σύνταξη απλών επιστολών και εκθέσεων. Μεταφράσεις κειμένων.

603 Πρακτική Εργαστηριακή Άσκηση II – Εποπτεία (ΠΕΑ II)

Προαπαιτούμενο: 504

Σκοπός – στόχοι : Η περαιτέρω εξοικείωση των σπουδαστών με το περιβάλλον της Κοινωνικής Υπηρεσίας - Οργάνωσης και η διασύνδεση θεωρητικών γνώσεων με την πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας. Ειδικότερα:

Σε σχέση με την Υπηρεσία - Οργάνωση :

- Ικανότητα εφαρμογής τεχνικών εκτίμησης αναγκών/ προβλημάτων σε σχέση με τους εξυπηρετούμενους μέσω της Διαμεθοδικής Κοινωνικής Εργασίας
- Περαιτέρω κατανόηση και ερμηνεία των κοινωνικών προβλημάτων σε σχέση με την κοινωνική λειτουργικότητα του εξυπηρετούμενου στο περιβάλλον της Υπηρεσίας - Οργάνωσης
- Εμβάθυνση σε τεχνικές - μεθόδους παρατήρησης, δεξιότητες Κοινωνικού Λειτουργού, συλλογής και καταγραφής στοιχείων στο πλαίσιο της Υπηρεσίας - Οργάνωσης
- Περαιτέρω Εξάσκηση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων γραπτής και προφορικής επικοινωνίας (σύνταξη κοινωνικού ιστορικού, συλλογή στοιχείων, λήψη συνέντευξης, κ.ά.)
- Ενεργό συμμετοχή στην παροχή συμβουλευτικής στο πλαίσιο της Οργάνωσης και ανάπτυξη δεξιοτήτων λήψης αποφάσεων
- Εμπλοκή στις διαδικασίες αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών
- Τήρηση αρχών επαγγελματικής δεοντολογίας

Σε σχέση με την Εποπτεία :

- Ανάπτυξη ικανοτήτων ανάλυσης, αξιολόγησης, παρουσίασης περιστατικών στην εποπτική ομάδα
  - Καλλιέργεια δεξιοτήτων για σχεδιασμό δράσης/ παρέμβασης σε ατομικό, ομαδικό και κοινοτικό επίπεδο
  - Ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτοέλεγχου και αυτογνωσίας σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο
  - Παραδοχή επαγγελματικού ρόλου και ταυτότητας του Κοινωνικού Λειτουργού
  - Προετοιμασία για επαγγελματικό ρόλο, αυτονόμηση και ανεξαρτησία
  - Ανάπτυξη δεξιοτήτων για διασύνδεση της πρακτικής με ερευνητική δράση
- Πληροφορίες για τις τοποθετήσεις ΠΕΑ II, έντυπα εποπτείας, κ.ά., διατίθενται στην ιστοσελίδα του Τμήματος.

604 Κοινωνικός Αποκλεισμός στην Ελληνική Κοινωνία

Σκοπός – στόχοι : Μέσα από την κοινωνιολογική προσέγγιση του κοινωνικού αποκλεισμού, οι σπουδαστές καλούνται να γνωρίσουν τις διαστάσεις του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, τις προσβαλλόμενες κοινωνικές ομάδες και να κατανοήσουν τους μηχανισμούς διαμόρφωσης και συντήρησής του, έτσι ώστε ως Κοινωνικοί Λειτουργοί να είναι ευαισθητοποιημένοι και να αναπτύξουν τις κατάλληλες πρωτοβουλίες και δράσεις για την καταπολέμησή του.

Ενότητες :

- Κοινωνιολογική θεώρηση της έννοιας του κοινωνικού αποκλεισμού
- Πολιτισμική ταυτότητα και διαφοροποίηση : κυρίαρχος πολιτισμός και υποπολιτισμοί
- Θεωρητικές προσεγγίσεις σχετικά με τη δημιουργία των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων
- Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός
- Κοινωνικός αποκλεισμός και ανθρώπινα δικαιώματα
- Πολιτικές και οικονομικές διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα
- Χαρακτηριστικά ειδικών πληθυσμιακών ομάδων κοινωνικά αποκλεισμένων : γυναίκες, ηλικιωμένοι, άνεργοι, φτωχοί, άτομα με ειδικές ανάγκες, τσιγγάνοι, παλινοστούντες, οικονομικοί και πολιτικοί μετανάστες
- Στάσεις και συμπεριφορές απέναντι στους κοινωνικά αποκλεισμένους: προκαταλήψεις, στερεότυπα, ξενοφοβία, ρατσισμός
- «Παγκοσμιοποίηση», πολυπολιτισμικότητα και ανθρώπινα δικαιώματα
- Πρωτοβουλίες και προοπτικές καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού

605 Κοινωνιολογία της Επικοινωνίας

Σκοπός – στόχοι : Να εφοδιάσει τους σπουδαστές με μεθοδολογικά εργαλεία, που θα τους επιτρέψουν να κατανοήσουν σε βάθος τη λειτουργία και τη σημασία όλων των μορφών επικοινωνίας. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην απόκτηση γνώσεων από τους σπουδαστές σχετικών με τη σημασία, το μέγεθος και τη δυναμική της επικοινωνίας - ενημέρωσης στη δημιουργία ανθρώπινων σχέσεων και στη διαμόρφωση στάσεων και συμπεριφορών του πληθυσμού, καθώς και στην κατανόηση των μηχανισμών κοινωνικής αλληλεπίδρασης και κοινωνικού επηρεασμού μέσα από τους κώδικες και τα Μέσα Επικοινωνίας.

Ενότητες :

- Κοινωνία και Άτομο. Η Έννοια της Επικοινωνίας.
- Προϋποθέσεις, Κώδικες, Τρόποι και Είδη Επικοινωνίας
- Η Δυναμική της Επικοινωνίας και Κοινωνική Αλληλεπίδραση
- Επικοινωνία και ανθρώπινες σχέσεις
- Ετερότητα και Επικοινωνία. Μαζική Επικοινωνία - Ενημέρωση (Μοντέλα, Μέσα Επικοινωνίας και Ενημέρωσης).
- Παγκοσμιοποίηση της Επικοινωνίας - Ενημέρωσης και Ανισότητες Πρόσβασης στην Ενημέρωση
- Η Οικονομική, Ιδεολογική και Πολιτική Διάσταση της Επικοινωνίας

606 Κοινωνική Εργασία με Εξαρτημένα Άτομα

Σκοπός – στόχοι : Να αποκτήσουν οι σπουδαστές βασικές γνώσεις σχετικά με τον ορισμό και τα είδη της εξάρτησης, τα ναρκωτικά και τις τοξικές ουσίες, την έκταση και τα αίτια του προβλήματος και την αντιμετώπισή του. Δίνεται έμφαση στις μεθόδους, τα μοντέλα και τους φορείς παρέμβασης, στο επίπεδο της πρόληψης και θεραπείας.

Ενότητες :

- Ορισμός των εννοιών εξάρτηση, τοξικές ουσίες, ναρκωτικά
- Κοινωνικό - πολιτικό - οικονομική θεώρηση του προβλήματος
- Αιτιολογικοί παράγοντες
- Η έκταση του προβλήματος
- Επιπτώσεις στο άτομο, την οικογένεια, την κοινωνία
- Πρόληψη, φορείς, προγράμματα, μοντέλα πρόληψης
- Παρέμβαση στην οικογένεια, το σχολείο, την κοινότητα
- Τα χαρακτηριστικά του χρήστη
- Θεραπευτικά προγράμματα, μοντέλα παρέμβασης
- Ο ρόλος του θεραπευτή και του στελέχους πρόληψης

607 Κοινωνική Εργασία στην Υγεία - Ψυχική Υγεία

Σκοπός – στόχοι : Οι σπουδαστές να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες για την αντιμετώπιση προβλημάτων : α) με τον σωματικά ασθενή και την οικογένειά του, σε πλαίσια Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Ιατρικής Φροντίδας, β) με τον ψυχιατρικό ασθενή και την οικογένειά του σε ενδιάμεσες δομές Κοινωνικής Ψυχιατρικής.

Ενότητες :

A. Σωματική Υγεία/ Ασθένεια, σε Δομές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας ιατρικής φροντίδας :

- Σημασία της σωματικής ασθένειας
- Είδη, κατηγορίες, ασθενειών ανά ηλικία
- Φυσικά συμπτώματα πόνου
- Χρόνιες απειλητικές ασθένειες
- Κοινωνικά χαρακτηριστικά των ασθενών
- Ψυχολογικές αντιδράσεις και ανάγκες του ασθενή ενήλικα και του παιδιού
- Επιπτώσεις της ασθένειας στο άτομο και την οικογένειά του
- Ο χρόνιος ασθενής και η συμπεριφορά του : επιπτώσεις στο άτομο και την οικογένεια
- Θάνατος - στάδια του θρήνου
- Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού σε σχέση με τον ασθενή και η θέση του στη Διεπιστημονική Ομάδα σε ιατρικά πλαίσια
- Τεχνικές και δεξιότητες του Κοινωνικού Λειτουργού σε σχέση με τον ασθενή, την οικογένειά του, το περιβάλλον, την κινητοποίηση πηγών της κοινότητας

B. Ψυχική Υγεία/ ασθένεια σε σχέση με Δομές Κοινωνικής Ψυχιατρικής :

- Ο ψυχικά ασθενής και δυναμική της οικογένειάς του
- Ανάγκες - χαρακτηριστικά του ψυχικά ασθενή σε σχέση με το συνολικό κοινωνικοοικονομικό και οικογενειακό περιβάλλον
- Παρεμβατικές τεχνικές σε συνεργασία με τη θεραπευτική ομάδα και μέσα στα όρια του ρόλου του Κοινωνικού Λειτουργού σε κλινικό πλαίσιο

ΕΞΑΜΗΝΟ Ζ

701 Κοινωνική Έρευνα στην Κοινωνική Εργασία II

Προαπαιτούμενα: 405, 601

Σκοπός – στόχοι : Το μάθημα αποσκοπεί να εμβαθύνουν οι σπουδαστές στις ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους έρευνας που εφαρμόζονται στην Κοινωνική Εργασία. Ειδικότερα, το θεωρητικό μέρος επιδιώκει να αποκτήσουν οι σπουδαστές γνώσεις στην ποσοτική - ποιοτική

ανάλυση δεδομένων, να ευαισθητοποιηθούν σε δεοντολογικά ζητήματα, που ανακύπτουν στο στάδιο εφαρμογής της έρευνας και να κατανοήσουν τη χρησιμότητα της αξιοποίησης των ερευνητικών ευρημάτων στην πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας. Το εργαστηριακό μέρος, επιδιώκει να αποκτήσουν οι σπουδαστές εμπειρία και κριτική ικανότητα στην εφαρμογή βασικών αρχών και μεθόδων έρευνας στην Κοινωνική Εργασία. Αυτό επιτυγχάνεται με την ενεργητική συμμετοχή τους στη συλλογή - ανάλυση ερευνητικού υλικού, στη συγγραφή - παρουσίαση ερευνητικής μελέτης και στην κριτική εξέταση ερευνητικών άρθρων Κοινωνικής Εργασίας.

Ενότητες :

Θεωρητικό μέρος :

- Σύγκριση Ποσοτικού και Ποιοτικού προτύπου έρευνας
- Εγκυρότητα, αξιοπιστία, γενίκευση ερευνητικών πορισμάτων
- Μέθοδοι ανάλυσης ποσοτικών δεδομένων
- Μέθοδοι ανάλυσης ποιοτικών δεδομένων
- Δεοντολογικά ζητήματα στη συλλογή - ανάλυση δεδομένων και στη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων
- Αξιοποίηση των ευρημάτων της έρευνας στην Κοινωνική Εργασία

Εργαστηριακό μέρος :

- Ασκήσεις σε μεθόδους ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης δεδομένων
- Ασκήσεις ποσοτικής ανάλυσης με τη χρήση του SPSS
- Μελέτη - κριτική ανάλυση ερευνητικών άρθρων Κοινωνικής Εργασίας
- Διεξαγωγή έρευνας : συλλογή δεδομένων, ποσοτική - ποιοτική ανάλυση δεδομένων, συγγραφή ερευνητικής μελέτης και παρουσίαση στην τάξη.

702 Κοινωνική Εργασία με Οικογένεια

Προαπαιτούμενα: 103, 403

Σκοπός – στόχοι : Οι σπουδαστές : α) να κατανοήσουν την ψυχοδυναμική της οικογένειας μέσα στον κοινωνικό της χώρο και τις θεωρίες για δομή, καθώς και τις διεργασίες της, β) να αναπτύξουν δεξιότητες εκτίμησης της δυναμικής της οικογένειας και γ) να ευαισθητοποιηθούν σε παρεμβατικές προσεγγίσεις.

Ενότητες :

- Αρχές, προϋποθέσεις, εφαρμογές της μεθόδου

- Ψυχοδυναμική της οικογένειας στον κοινωνικό της χώρο, ως ένα δυναμικό επικοινωνιακό σύστημα
- Κοινωνική Εργασία με οικογένεια σε σχέση με την θεραπευτική οικογένειας στην Κοινωνική Εργασία
- Διαγνωστική εκτίμηση και παρεμβατικές προσεγγίσεις για ευαισθητοποίηση των σπουδαστών : Ψυχοδυναμική, δομική, συστημική, στρατηγική, συμπεριφορική και οικολογική
- Συγκριτική ανάλυση των ανωτέρω θεωρητικών προσεγγίσεων
- Τεχνικές και δεξιότητες παρέμβασης

703 Κοινωνική Εργασία σε Καταστάσεις Κρίσης

Προαπαιτούμενα: 301, 401

Σκοπός – στόχοι : Είναι να εξοικειωθούν οι σπουδαστές με ποικίλες καταστάσεις κρίσης που αντιμετωπίζουν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην επαγγελματική τους πρακτική. Ειδικότερα, το μάθημα στοχεύει να κατανοήσουν οι σπουδαστές το βασικό εννοιολογικό πλαίσιο της κρίσης και να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες παρέμβασης για την επίλυση καταστάσεων κρίσης σε επίπεδο ατομικό, οικογενειακό και κοινοτικό.

Ενότητες :

- Η έννοια της κρίσης, ιστορική αναδρομή
- Θεωρητικές προσεγγίσεις για την κρίση
- Βασικές αρχές της θεωρίας της κρίσης στην πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας
- Μοντέλα παρέμβασης σε καταστάσεις κρίσης
- Βιοψυχοκοινωνική εκτίμηση καταστάσεων κρίσης
- Δεξιότητες και τεχνικές παρέμβασης στην αντιμετώπιση κρίσεων
- Ανάλυση περιπτώσεων κρίσης σε επίπεδο ατόμου, οικογένειας, ομάδας και κοινότητας

704 Συστήματα Διαγνωστικής Εκτίμησης στην Κοινωνική Εργασία

Σκοπός – στόχοι : Είναι η εκπαίδευση στα συστήματα διαγνωστικής εκτίμησης και η εκπαίδευση στην εφαρμογή του διαγνωστικού συστήματος της Κοινωνικής Εργασίας «Πλεύση». Προϋπόθεση της οποίας παρέμβασης του Κοινωνικού Λειτουργού είναι η επαρκής διαγνωστική εκτίμηση των αναγκών των εξυπηρετούμενων.

Ενότητες :

- Τα συστήματα διαγνωστικής εκτίμησης στη λειτουργία της Διεπιστημονικής Ομάδας

- Θεωρητικές προσεγγίσεις στη διαγνωστική εκτίμηση της Κοινωνικής Εργασίας
- Εφαρμογή του λογισμικού του συστήματος διαγνωστικής εκτίμησης «Πλεύση»
- Παράγοντας I: Προβλήματα κοινωνικών ρόλων, τύπος, σοβαρότητα, διάρκεια
- Παράγοντας II: Προβλήματα στο περιβάλλον. Σοβαρότητα, διάρκεια, κοινωνικές διακρίσεις.
- Παράγοντας III: Προβλήματα ψυχικής υγείας κατά DSM-IV και ICD-10
- Παράγοντας IV: Προβλήματα σωματικής υγείας
- Τα δυνατά σημεία του εξυπηρετούμενου
- Στατιστική επεξεργασία των στοιχείων στο λογισμικό «Πλεύση»

705 Διαπολιτισμική Κοινωνική Εργασία

Σκοπός – στόχοι του μαθήματος : Είναι η εξοικείωση των σπουδαστών με: α) τις έννοιες της πολυπολιτισμικότητας, της αντιρατσιστικής πρακτικής στην Κοινωνική Εργασία, β) τα αισθήματα απώλειας, της πολιτισμικής, ψυχολογικής και κοινωνικής ταυτότητας, που συνοδεύουν τους μετακινούμενους πληθυσμούς, γ) το ψυχοκοινωνικό προφίλ των διαφορετικών ομάδων (μετανάστες, πρόσφυγες, παλιννοστούντες, θρησκευτικές και πολιτισμικές μειονότητες) και δ) τις δυσκολίες προσαρμογής και τη διαδικασία της κοινωνικής ενσωμάτωσης.

Ενότητες :

- Βασικές έννοιες και όροι (ρατσισμός, προκαταλήψεις – στερεότυπα, ταυτότητα και ετερότητα, αντιρατσιστική πρακτική, πολιτισμικό σοκ, πολυπολιτισμικότητα, κοινωνικός αποκλεισμός, διακρίσεις, εθνότητα, φυλή, μειονότητες, κοινωνική ενσωμάτωση, αφομοίωση, εθνική ταυτότητα, κ.ά.)
- Θεωρητική προσέγγιση της Διαπολιτισμικής Κοινωνικής Εργασίας
- Δυσκολίες προσαρμογής και προβλήματα που αντιμετωπίζουν μετανάστες, πρόσφυγες και άτομα που προέρχονται από μειονότητες
- Οι μέθοδοι παρέμβασης της Κοινωνικής Εργασίας και οι αναγκαίες προσαρμογές
- Πολυπολιτισμική εκπαίδευση – Αντιρατσιστική παιδαγωγική

706 Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση

Σκοπός – στόχοι : Να αποκτήσουν οι σπουδαστές γνώσεις σχετικά με τον ρόλο της Κοινωνικής Εργασίας στην πρόληψη και αντιμετώπιση προβλημάτων κοινωνικής λειτουργικότητας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Ενότητες :

- Διαγνωστική εκτίμηση παιδιού και οικογένειας. Οικογενειόγραμμα και το Κοινωνιόγραμμα, η φυσιολογική ανάπτυξη και ο κύκλος της ζωής της οικογένειας μέσα από τη θεωρία και την πράξη.
- Διαδικασίες κοινωνικοποίησης και μάθησης στο εκπαιδευτικό πλαίσιο και η συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό.
- Τα Μοντέλα υποστηρικτικών υπηρεσιών σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης για την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής υγείας των μαθητών (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια, ειδικά σχολεία).
- Η σημασία της εκπαίδευσης/ σχολείου ως ιδανικού χώρου πρόληψης, καθώς και ως φορέα πειθαρχίας.
- Μορφές παρέμβασης, τα προγράμματα, το θεσμικό πλαίσιο.
- Κοινωνική Εργασία με άτομα - ομάδες - σχολική κοινότητα - τοπική κοινωνία
- Άλλα προβλήματα που παρεμποδίζουν την εκπαίδευση : Μαθησιακές δυσκολίες, προβλήματα ψυχικής υγείας, σχολικής φοβίας, βίας - bullying, διαζύγιο/ εγκατάλειψη, αρρώστια, θάνατος.

ΕΞΑΜΗΝΟ Η

801 Πρακτική Άσκηση στο Επάγγελμα

Σκοπός – στόχοι : Είναι η εφαρμογή των γνώσεων, που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια των σπουδών και αφορούν στην εκτίμηση και αντιμετώπιση προβλημάτων κοινωνικής λειτουργικότητας, με τα οποία καταπιάνονται οι επαγγελματίες Κοινωνικοί Λειτουργοί στις Κοινωνικές Υπηρεσίες - Οργανώσεις. Ειδικότερα, η Πρακτική Άσκηση στοχεύει οι Ασκούμενοι :

- Να εφαρμόσουν προσεγγίσεις Κοινωνικής Εργασίας στην αντιμετώπιση προβλημάτων κοινωνικής λειτουργικότητας ατόμων, οικογενειών, ομάδων και κοινοτήτων.
- Να βελτιώσουν τις δεξιότητες και τις τεχνικές τους σχετικά με τη μελέτη, την εκτίμηση, την επίλυση και την αξιολόγηση των κοινωνικών προβλημάτων.
- Να συμμετέχουν στον σχεδιασμό και στην αξιολόγηση προγραμμάτων και δραστηριοτήτων του πλαισίου Πρακτικής Άσκησης.
- Να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες του πλαισίου Πρακτικής Άσκησης.

Η Πρακτική Άσκηση των τελειοφοίτων πραγματοποιείται σε δημόσιες ή ιδιωτικές Κοινωνικές Υπηρεσίες (Ν.1256/82, άρθρο 1 παραγρ. 6), οι οποίες επιλέγονται από το Τμήμα ύστερα από αξιολόγηση για την επάρκειά τους (ΦΕΚ 797/ 9.11.1984, άρθρο 2). Η χρονική διάρκεια της Πρακτικής Άσκησης στο Επάγγελμα είναι έξι μήνες. Το χειμερινό εξάμηνο αρχίζει **1 Οκτωβρίου και λήγει 31 Μαρτίου** και το εαρινό εξάμηνο αρχίζει

1 Απριλίου και λήγει 30 Σεπτεμβρίου. Οι σπουδαστές έχουν πλήρη απασχόληση στις υπηρεσίες πρακτικής και εποπτεύονται από πεπειραμένους επαγγελματίες Κοινωνικούς Λειτουργούς.

Ειδικές πληροφορίες για τα προαπαιτούμενα μαθήματα παρακολούθησης της Πρακτικής Άσκησης, διαδικασία δήλωσης ΠΑ, Κέντρα Πρακτικής, κ.ά., διατίθενται στην ιστοσελίδα του Τμήματος.

802 Πτυχιακή Εργασία

Σκοπός της Πτυχιακής Εργασίας είναι οι σπουδαστές να εμβαθύνουν σε ένα θέμα σχετικό με την ειδικότητα, μέσω βιβλιογραφικής ή και εμπειρικής έρευνας με στόχο τη βελτίωση των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών προσόντων τους.

Οδηγίες για την ανάληψη και την εκπόνηση Πτυχιακών Εργασιών διατίθενται στην ιστοσελίδα του Τμήματος.

Ευρωπαϊκά Προγράμματα

Το Τμήμα συμμετέχει σε πολλές διμερείς συμφωνίες με αντίστοιχα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά ιδρύματα με σκοπό την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης και εμπειρίας των σπουδαστών και διδασκόντων.

Τα κριτήρια συμμετοχής των σπουδαστών στο πρόγραμμα .L.P./ ERASMUS/ Era Places (Πρακτική Άσκηση) σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η βαθμολογία στα μαθήματα ειδικότητας (τουλάχιστον 7) και καλή γνώση Αγγλικών ή της γλώσσας της χώρας υποδοχής. Οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουν αίτηση στην Επιτροπή Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων του Τμήματος.

Πληροφορίες για τα Ευρωπαϊκά Προγράμματα διατίθενται στην αντίστοιχη ιστοσελίδα του Τμήματος καθώς και στην ιστοσελίδα του Γραφείου Διεθνών σχέσεων/ Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων του ΤΕΙ Αθήνας.